АСОЦІАЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК
УКРАЇНИ

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ ЧЕРКАСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Черкаси 2019

Результати моніторингу юридичної клініки Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького / авт.кол.; узагальнення М. Ципʼящук. – Черкаси: Асоціація юридичних клінік України, 2019.– 31 с.

Дати моніторингу: 01-03.10.2019 р.

Моніторингова група (авторський колектив):

- **Марія Ципʼящук**, членкиня правління Асоціації юридичних клінік України, викладачка Інституту права ім. І.Малиновського Національного університету "Острозька академія";

- **Мирослава Гарієвська**, к.ю.н., доцент, завідувач юридичної клініки Хмельницького університету та права ім. Л.Юзькова;

- **Тарас Щербатюк**, керівник громадської приймальні Української Гельсінської спілки з прав людини, голова громадської організації "Черкаський правозахисний центр".

Моніторинговий інструмент: Інструмент оцінювання стандартної якості діяльності юридичних клінік України.

Моніторинг юридичної клініки проведено Асоціацією юридичних клінік України за фінансової підтримки Міжнародного фонду "Відродження".

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЮРИДИЧНУ КЛІНІКУ

Юридична клініка Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького створена у жовтні 2007 року. Від самого початку її діяльність підтримувалася адміністрацією закладу освіти, отримувала грант Міжнародного фонду “Відродження”.

Юридична клініка Черкаського національного університету є членом Асоціації юридичних клінік України.

На час моніторингу до роботи юрклініки залучені 39 студентів. За період роботи юридичної клініки її послугами скористалися 685 осіб. Надані консультації стосувалися захисту прав і законних інтересів громадян у сфері права соціального захисту, конституційного, цивільного, сімейного, житлового, земельного, трудового, господарського та цивільно-процесуального права.

Юридична клініка співпрацює з органами юстиції, місцевим центром надання безоплатної вторинної правової допомоги, регіональним представником Уповноваженого ВРУ з прав людини, налагоджує співпрацю із громадськими правозахисними організаціями.

АНКЕТА ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ ЧЕРКАСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. Ю.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ЗА ПОПЕРЕДНІЙ ПОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ РІК (2018)

Рік заснування юридичної клініки	2007	
Організаційно-правова форма юридичної клініки	в) інше: структурний підрозділ ВНЗ без штату	
Контактні дані юридичної клініки: 1) адреса (у т.ч. адреса приймальні)	1. м. Черкаси, бульв. Шевченка, 81, каб. 123 (навчальний корпус №1 ЧНУ ім. Б. Хмельницького)	
2) телефон	2. (0472) 37-70-58	
3) електронна пошта	3. legalclinic.cdu@gmail.com	
4) сайт ЮК або сторінки ЮК на сайті ВНЗ, у соцмережах	4. http://econom-law.cdu.edu.ua/?page_id=1107	
5) відповідальна особа (ПІБ, посада)	5. Кульбашна Олена Анатоліївна, директор юридичної клініки	
Кількість залучених викладачів (в т.ч. практиків) та студентів	1. Викладачів-кураторів	6
	2. Студентів	39
Показники роботи юридичної клініки у 2018 році	1. Надання правової допомоги:	
	а) надання інформації чи контактів щодо правової допомоги	–
	б) юридичне консультування	18
	в) підготовка правових несудових документів	1
	г) підготовка процесуально-правових документів	4
	д) представництво інтересів в судах та інших органах	–
	2. Правова просвіта:	
	а) публічні виступи (лекції, презентації, зустрічі тощо)	3
	б) інтерактивні заняття (практичне право / street law)	–
	в) медіа правова просвіта (інфо у ЗМІ, фільми тощо)	4
	3. Інше (зазначте, якщо таке мало місце):	
Галузі надання правової допомоги	б) широке коло галузей, за виключенням адміністративного, кримінального, господарського права	
Ведення обліку консультацій	а) журнал б) паперовий архів в) електронний архів	
Викладання спецкурсу юридичної клінічної освіти	б) курс за вибором студентів "Основи юридичної клінічної практики	
Як співвідноситься робота в юридичній клініці з практикою студентів	а) зараховується як практика	

МОНІТОРИНГ ЗА НАПРЯМАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ

І. ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ

1. Функціонування юридичної клініки в якості структурного підрозділу ВНЗ

Функціонування юридичної клініки як структурного підрозділу Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького передбачене абз.4 п.1.14 Статуту Університету та Положенням про юридичну клініку ЧНУ ім. Б.Хмельницького, затвердженим 12.10.2007 року ректором університету.

В юридичній клініці затверджені внутрішні нормативні документи:

- Правила надання безоплатної правової допомоги (затверджені деканом юридичного факультету 12.10.2007 р.)
- Етичний кодекс юридичної клініки, затверджений ректором університету 12.10.2007 р.
- Посадові інструкції куратора, консультанта та стажера юридичної клінік (затверджені директором ННІ економіки і права 01.10.2010 р.).

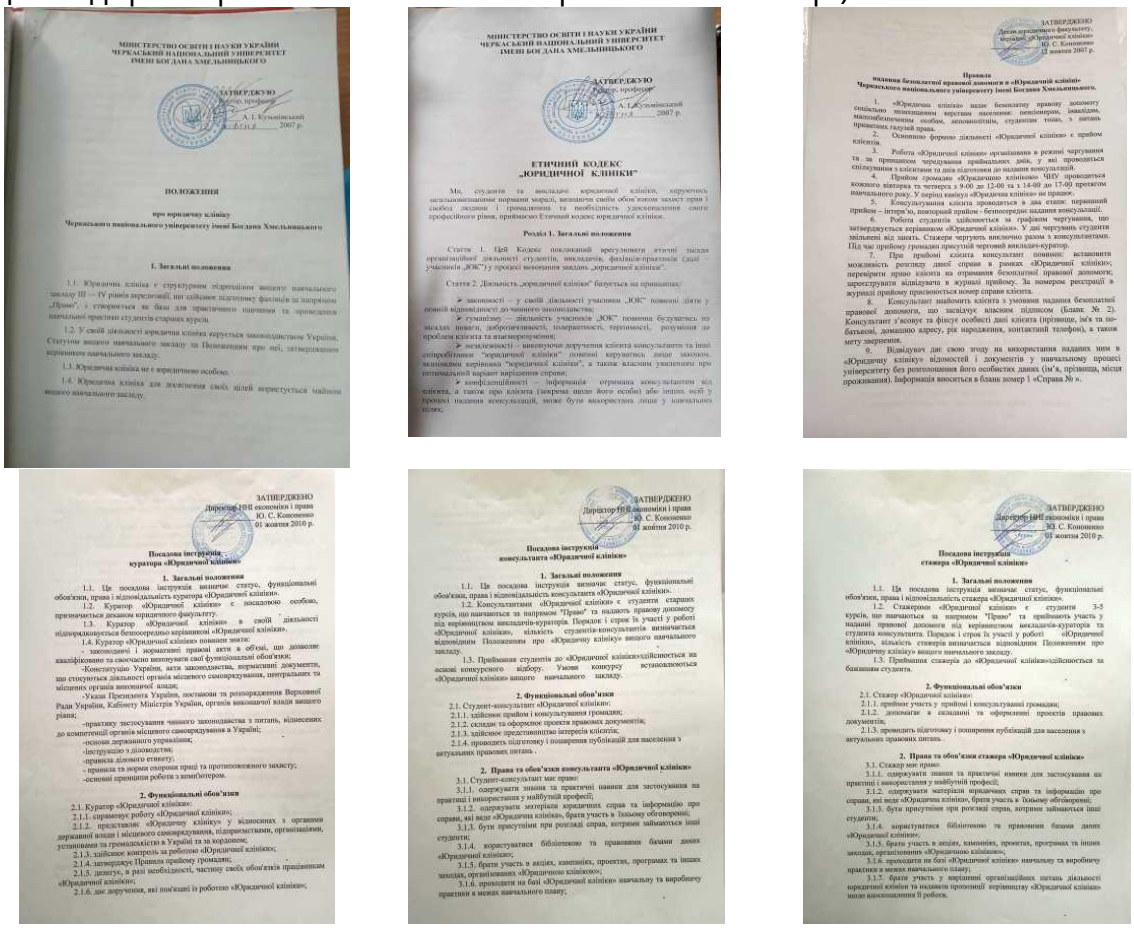
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПОЛОЖЕННЯ
про юридичну клініку
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС
„ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ"

Посадова інструкція
куратора «Юридичної клініки»

Посадова інструкція
консультанта «Юридичної клініки»

Посадова інструкція
стажера «Юридичної клініки»

Внутрішні документи юридичної клініки

Окрім цього про певну інтегрованість юридичної клініки у структуру університету та освітній процес свідчить низка фактів: вже 7 років поспіль викладається обов'язковий курс "Основи юридичної клінічної практики", юридична клініка забезпечена достатньо хорошою матеріальною базою – приміщеннями, орг.технікою, витратними матеріалами.

Разом з тим, як описано в наступних пунктах цього звіту, юридична клініка не забезпечена окремим штатом, і лише одна викладачка виконує функції

керівника юридичної клініки на громадських засадах за суміщенням, отримуючи за це доплату у розмірі 15% до посадового окладу. Викладачі-куратори залучаються до роботи юридичної клініки на громадських засадах без доплат. З огляду на це, даний індикатор не може бути оцінений у максимальні три бали.

Зараховано 1 бал з 3 можливих

Обов'язок забезпечити діяльність юридичної клініки кадрами визначений Типовим положенням про юридичну клініку вищого навчального закладу України, затвердженим Наказом МОН від 03.08.2006 р. №592 та п.2) ч.7 ст. 33 Закону України "Про вищу освіту". Юридична клініка повинна діяти у тих закладах вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку майбутніх правників.

Разом з тим, юридична клініка може реально забезпечувати реалізацію своїх функцій лише у випадку неілюзорного існування, дійсної та системної підтримки, інтеграції в університетське та життя громади. Іншими словами, задекларoване створення структурного підрозділу повинно підкріплюватися запровадженням конкретних та дієвих механізмів його функціонування, надійною інституціоналізацією в структурі закладу освіти.

Рекомендація:

1) Забезпечити реальне функціонування структурного підрозділу університету "юридична клініка" таким чином, щоб її персонал міг здійснювати свої функції ефективно. Оптимально, мати працівників, для яких робота в клініці буде основним місцем зайнятості, щоб вони могли приділяти своїм функціям достатньо часу – без шкоди для інших видів зайнятості та достатньо для досягнення цілей існування юридичної клініки.

2. Штатний розпис юридичної клініки.

Як вдалося з'ясувати під час спілкування із адміністрацією закладу та із досліджуваних документів – штатний розпис університету не передбачає окремих посад для укомплектування штату юридичної клініки.

Фактичний керівник юридичної клініки виконує свої обов'язки на громадських засадах (Наказ ректора Університету з особового складу від 27.12.2018 р. №583-к) та отримує за це надбавку в розмірі 15% посадового окладу за виконання особливо важливої роботи (наказ ректора Університету з особового складу від 29.12.2018 р. №587-к). Перелік прав та обов'язків керівника юридичної клініки визначений у Положенні про юридичну клініку.

Щороку Директор (керівник) юридичної клініки видає розпорядження про організацію роботи юрклініки, якими залучає кураторів до роботи юридичної клініки на відповідний календарний рік, залучення консультантів та стажерів ЮК, визначає старости юридичної клініки та затверджує графік чергування зазначених осіб в юридичній клініці (н-ад, Розпорядження від 06.09.2019 р., №20 від 06.09.2018 р., №011/17 від 12.09.2019 р. тощо).

Інших оплачуваних посад чи одиниць у юридичній клініці не визначено.

Бали не зараховано

Практичний компонент у підготовці майбутніх правників є безсумнівним пріоритетом професійної правничої освіти. Юридична клініка є базою, яка здатна забезпечити, по-перше, якісну практичну підготовку студентів і, по-друге, виконувати соціальну функцію підвищення правової обізнаності населення та доступу людей до правосуддя. Іншими словами, юридична клініка має величезний потенціал для різноманітних сфер діяльності, кожна з яких може сприяти професійному розвитку студентів-правників та інтеграції у суспільне життя.

Разом з тим, належна організація і, головне, підтримка життєздатності юридичної клініки потребують сталого інституційного забезпечення. Насамперед – це кадрове укомплектування. Залучення персоналу на громадських засадах несе ризик поступового зниження мотивації до роботи в юридичній клініці або ж і взагалі відсутності бажаючих її організовувати. Це, у свою чергу, призводить до втрати попередніх інституційних та іміджевих напрацювань, затрат значно більших ресурсів для відновлення роботи юридичної клініки і негативно позначається на якості практичного компоненту підготовки майбутніх правників.

Рекомендації:

1) внести зміни до штатного розпису університету з метою укомплектування штату юридичної клініки таким чином, щоб забезпечити її стале та ефективне функціонування. Оптимальним є штат юридичної клініки, укомплектований посадами: 1) керівника; 2) координатора / заступника керівника); 3) методиста / адміністратора / лаборанта юридичної клініки;

2) затвердити посадову інструкцію керівника юридичної клініки, яка міститиме перелік його(її) повноважень, облік роботи та навантаження;

3) розглянути можливість зарахування роботи керівника юридичної клініки та інших членів її персоналу до педагогічного навантаження таких працівників.

3. Залучення до роботи в юридичній клініці викладачів-кураторів та компетенція залучених осіб

3.1. Викладачі-куратори

Згідно розпорядження Директора юридичної клініки Черкаського національного університету від 06.09.2019 р. до роботи юридичної клініки на період 2019-2020 н.р. за особистими заявами залучено 5 викладачів кураторів, 24 консультанта та 15 стажерів юридичної клініки. Цим же наказом затверджено відповідні графіки чергувань. Таким чином, на 39 студентів за юридичною клінікою закріплено 5 кураторів та керівницю, яка також здійснює кураторські функції, тобто – співвідношення куратор/студент складає 1/6,5, що є оптимальною нормою за умови, що викладачі беруть активну менторську участь в підготовці консультацій та організації інших заходів юридичної клініки і можна знайти підтвердження такої участі.

Представники та консультанти юрклініки пояснили, що, за потреби, вони звертаються за допомогою до викладачів-кураторів або до інших викладачів-практиків, які спеціалізуються на певній галузі, щодо якої готується консультація. Проте, відомості про перевірку такими викладачами (як кураторами, так і іншими) не відображаються у документації ведення справ, консультативна допомога, яка надається – є часто фрагментарною, а координація підготовки остаточної версії консультації припадає на керівника юридичної клініки, що значно збільшує навантаження.

Бали не зараховано

Рекомендації:

1) визначити у внутрішніх локальних актах порядок залучення до роботи викладачів-кураторів, обліку їхньої зайнятості та видів діяльності в юридичній клініці (н-ад, перевірки та погодження консультацій, допомоги при розробці правопросвітніх занять тощо);

2) доцільно розглянути питання залучення викладачів-кураторів до роботи в ЮК із наданням певної мотивації – доплати за їхню роботу, зменшення навчального навантаження тощо.

3) пропонується відображати у документації з консультування (бланках наданих консультацій, журналі консультацій тощо) реальні дані про керування справами, зокрема – інформацію про куратора, який здійснював перевірку та погодження фінального варіанту консультації, його(її) підпис.

3.2. Юристи-практики

Як зазначалося напередодні, якщо студенти потребують фахової допомоги практикуючого юриста при підготовці консультацій, вони мають можливість за нею звернутися. Проте, така допомога з боку практикуючих юристів чи залучення їх іншим чином до роботи у юридичній клініці документально чи в інший спосіб не зафіксована і не є супроводом підготовки консультації.

Бали не зараховано

Рекомендація:

пропонується залучати практикуючих юристів до роботи юридичної клініки та відображати у документації з консультування (бланках наданих консультацій, журналі консультацій тощо) реальні дані про керування справами.

3.3.1. Керівниця юридичної клініки брала участь у наступних заходах підвищення кваліфікації: круглий стіл “Права людини в Україні та проблеми їх реалізації у сучасних умовах” (08.12.2016 р., організований Черкаським інститутом пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України); круглий стіл “Захист прав людини і громадянина в Україні, гарантії їх дотримання” (09.12.2015

р., організований Черкаським інститутом пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України у співпраці із іншими закладами освіти м. Черкас); семінар "Доступність освітнього-наукового простору в сучасній Україні" (січень 2018 р., організований ЧНУ ім.Богдана Хмельницького спільно з Черкаською ОДА, міською радою та ВГО "Наукове товариство інвалідів "Інститут соціальної політики").

Оскільки інших фактичних працівників юридична клініка не має, дані, які б задовольняли цей критерій, окрім описаної інформації, відсутні.

Зараховано 1 бал з 3 можливих

Рекомендація:

приділяти більше уваги питанням підвищення кваліфікації персоналу юридичної клініки (керівника, фактичних викладачів-кураторів, старости юридичної клініки та ін.) шляхом участі в різноманітних заходах за напрямами діяльності юридичної клініки (інтерактивних методів викладання, організації роботи юридичної клініки, надання правової допомоги в юридичній клініці тощо) або правової просвіти населення, прав людини. Серед таких заходів можуть бути активності, які організовує Асоціація юридичних клінік, інші правозахисні організації, органи влади тощо.

3.3.2. Інформації, яка б свідчила про наявність наукових публікацій у фактичного керівника юридичної клініки, моніторам виявити не вдалося.

Бали не зараховано

Рекомендація:

заохочувати персонал юридичної клініки до проведення наукових досліджень та наукових публікацій за тематикою діяльності юридичної клініки, або правопросвітньою чи правозахисною діяльністю.

4. Матеріально-технічне забезпечення юридичної клініки

4.1. На час моніторингу юридична клініка забезпечена приміщенням - ауд. №123 в першому корпусі університету, (*що підтверджується згаданим вище Наказом ректора Університету з особового складу від 27.12.2018 р. №583-к*).

В приміщенні знаходяться функціональні блоки для одночасної роботи керівника, адміністратора та студентів юридичної клініки. Два блоки обладнані оргтехнікою.

Робочі місця в юридичній клініці ЧНУ ім. Б.Хмельницького

Зараховано 3 бали з 3 можливих

4.2. Умови приміщення для навчального процесу

Під час моніторингу експерти переконалися, поза розумним сумнівом, що, за необхідності, навчальні та організаційні зустрічі учасників юридичної клініки можуть проводитися у вільних навчальних аудиторіях корпусу 1 університету.

Зараховано 1 бал

4.3. Приміщення юридичної клініки з позиції забезпечення конфіденційності здійснення прийому клієнтів з метою надання безоплатної правової допомоги

Приміщення, де ведеться прийом клієнтів, не має перегородок чи відгородженого простору. Разом з тим, стіл, за яким працюють консультанти, знаходиться достатньо далеко, щоб забезпечити конфіденційність прийому. У цьому монітори переконалися особисто, коли під час їхнього перебування студенти працювали з клієнтом – попри те, що самі експерти працювали в тиші, щоб не заважати процесу консультування, вони не чули зміст розмови клієнтки з консультантами.

Зараховано 1 бал

Рекомендація:

попри те, що дійсне приміщення, в цілому – дозволяє забезпечити конфіденційність – доцільно розглянути можливість його перепланування, аби клієнт міг почуватися більш комфортно та психологічно безпечно (н-ад, встановити перегородки, або розташувати меблі таким чином, щоб певним чином "ізолювати" робоче місце консультантів).

4.4.1. Забезпеченість комп'ютерною та іншою технікою, яка дозволяє працювати з мережею Інтернет або правовими базами даних

Юридична клініка забезпечена двома стаціонарними комп'ютерами (фото пристроїв наведені у п.4.4.3. Звіту). Огляд вмісту інформації на пристроях показав, що техніка дійсно використовується для потреб юридичної клініки, а доступ до мережі Інтернет дозволяє безперешкодно працювати з правовими базами даних, наприклад: http://zakon.rada.gov.ua/laws.

Зараховано 1 бал

4.4.2. Доступ до мережі Інтернет та правових баз даних

В університеті можна безперешкодно під'єднатися до безкоштовної мережі Wi-Fi, тож доступ до Інтернету в юридичній клініці також забезпечений.

Зараховано 1 бал

4.4.3. Юридична клініка забезпечена мультифункціональним пристроєм для друку та копіювання документів

Юридична клініка забезпечена двома пристроями для друку, один з яких дозволяє кольоровий друк, ксерокопіювання та сканування.

Мультифункціональні пристрої в юридичній клініці

Зараховано 2 бали

4.5. Керівник та куратор юридичної клініки пояснили, що університет забезпечує юридичну клініку витратними матеріалами в достатньому обсязі. Папір, канцелярське знаряддя, заправлення картриджів тощо здійснюється на підставі службової записки керівника юридичної клініки.

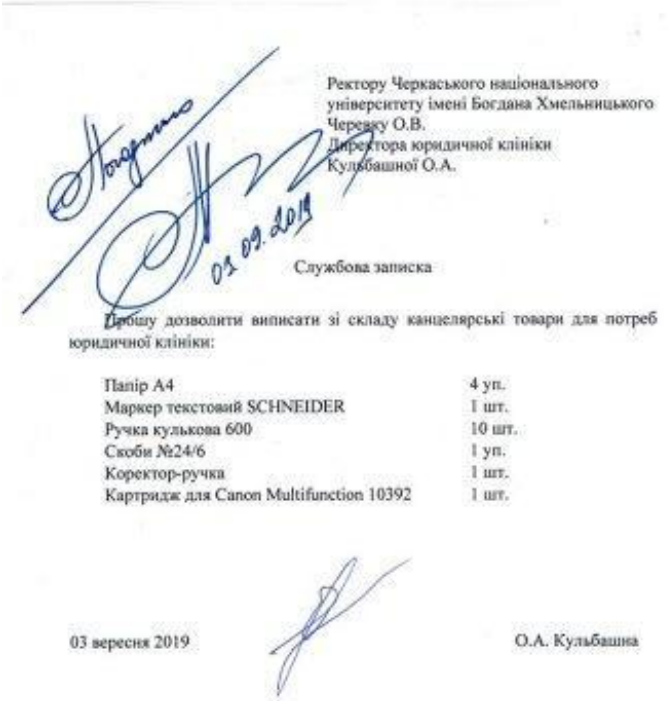

Ректору Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького Черевку О.В.
Директора юридичної клініки Кульбашної О.А.

02.09.2019

Службова записка

Прошу дозволити виписати зі складу канцелярські товари для потреб юридичної клініки:

Папір А4	4 уп.
Маркер текстовий SCHNEIDER	1 шт.
Ручка кулькова 600	10 шт.
Скоби №24/6	1 уп.
Коректор-ручка	1 шт.
Картридж для Canon Multifunction 10392	1 шт.

03 вересня 2019 О.А. Кульбашна

Приклад службової записки на отримання витратних матеріалів

Зараховано 1 бал

4.6. Бонусний показник. Доступність та зручність для людей, зокрема - з малою мобільністю

Пандус біля входу до корпусу 1 ЧНУ ім.Б.Хмельницького

Фото порогу на вході до юридичної клініки

Вдала практика:

Юридична клініка ЧНУ ім.Б.Хмельницького знаходиться на першому поверсі першого навчального корпусу. Вхід до корпусу обладнаний широким та пологим пандусом з поручнями. Шлях до юридичної клініки всередині корпусу дозволяє безперешкодно дістатися до неї людям, які належать до маломобільних груп населення. Вхід до юрклініки має невисокий поріг, однак біля нього встановили спеціальне підвищення, щоб люди, які пересуваються за допомогою інвалідного візка, могли самостійно його подолати.

Така практика є безперечно позитивною та свідчить про орієнтованість юридичної клініки та університету в цілому на потреби людей з різними потребами.

5. Інформаційне забезпечення юридичної клініки

5.1.1. Юридична клініка видима у ВНЗ (факультеті)

Біля приміщення юридичної клініки розміщений інформаційний стенд із надписом "Юридична клініка", на дверях прикріплена металева табличка із таким же надписом. Отже, у самому закладі освіти юридична клініка достатньо видима. Як продемонструвало вибіркове опитування під час моніторингу – співробітники університету та студенти добре обізнані із місцем її знаходження.

Зараховано 1 бал

5.1.2. Додаткові вказівники напрямку до юридичної клініки відсутні.

Бали не зараховано

Рекомендація:

розмістити додаткові, захищені від псування, вказівники напрямку до юридичної клініки ззовні та всередині корпусу університету, де знаходиться юридична клініка і, якщо доцільно, в інших приміщеннях (корпусах) закладу.

5.2. Оприлюднення на зовнішніх ресурсах.

Інформація про юрклініку розміщена на сайті Асоціації юридичних клінік України. Також на сайті університету періодично публікуються новини про юридичну клініку та оголошення про можливість отримати в ній правову допомогу. Таким чином, інформація про юрклініку доступна на зовнішніх ресурсах.

Зараховано 1 бал

Рекомендації:

1) створити на сайті університету окремий розділ або сторінку для юридичної клініки та розмістити на ній актуальну інформацію про юридичну клініку, години її роботи, послуги, які вона надає та регулярно оновлювати інформацію про діяльність юридичної клініки;

2) розповсюдити інформацію про діяльність юридичної клініки серед стейкхолдерів: центрів БВПД, органах місцевого самоврядування та місцевих органах виконавчої влади, громадських організаціях тощо.

5.3. Автономні джерела інформування про свою діяльність та зв’язку з нею

5.3.1. Юридична клініка має постійну корпоративну неперсоналізовану електронну пошту legalclinic.cdu@gmail.com. Також, в юридичній клініці моніторам продемонстрували інформаційні друковані картки (типу флаєра) та візитівки, які консультанти ЮК час-від-часу розповсюджують серед містян.

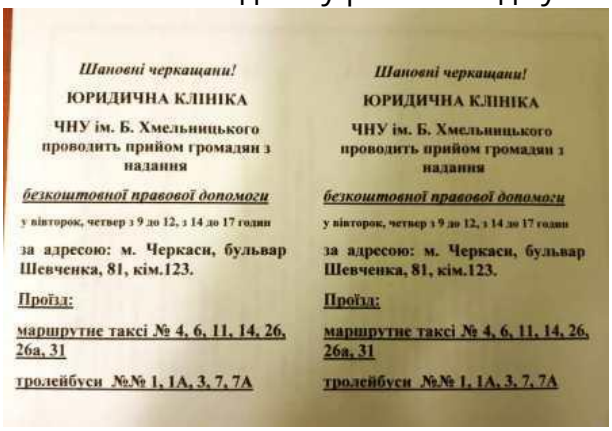

Приклад роздаткових оголошень про діяльність ЮК

Зараховано 1 бал

5.3.2. Інформація про послуги юридичної клініки розміщена на сторінці в Instagram.

Зараховано 1 бал

Рекомендації:

1) регулярно оновлювати та підбирати якісний контент для висвітлення діяльності юридичної клініки як на її ресурсах, так і на інших доступних (сайт Асоціації, сайт та сторінки у соц.мережах університету тощо);

2) визначити особу, яка буде відповідальною за медіа-представленість юридичної клініки – стежити за оновленням інформації, формувати та втілювати медіа-план діяльності ЮК;

5.3.3. В юридичній клініці встановлений стаціонарний телефон, який має паралельну лінію з іншим структурним підрозділом закладу. Попри те, що телефон, фактично працює, під час моніторингу стало очевидним, що він активно не використовується. Цей номер, чи будь-який інший, не зазначається в жодних інформаційних повідомленнях про юридичну клініку, окрім реєстру юридичних клінік, де вказаний особистий телефон керівниці юридичної клініки.

Бал не зараховано

Рекомендація:

університету слід забезпечити оплату засобу та постійної можливості телефонного зв’язку з юридичною клінікою, виділити

спеціальний пристрій або номер мобільного чи паралельного зв'язку. Обслуговування такого номеру не повинно бути надто обтяжливим для університету, разом з тим - це значно розвантажить працівників юридичної клініки та покращить зв'язок з нею для потенційних клієнтів.

5.4. В коридорі на інформаційному стенді біля юридичної клініки розміщена інформація про умови надання правової допомоги та графік чергування консультантів і кураторів, години роботи юридичної клініки.

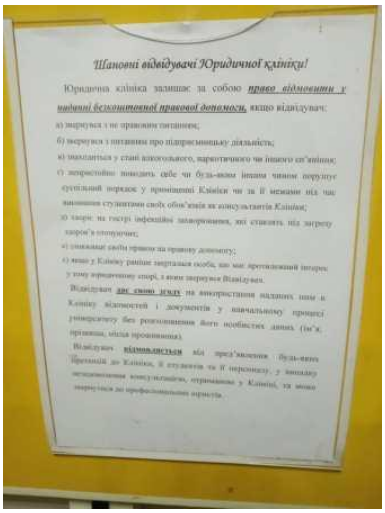

Інформування юридичною клінікою про умови своєї роботи

Зараховано 1 бал

6. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Інтегрованість у місцеві спільноти, які впроваджують права людини

Між юридичною клінікою та Черкаським регіональним центром БВПД укладено меморандум про співпрацю, в рамках якого відбувається взаємоперенаправлення клієнтів. Також, як повідомила керівниця юридичної клініки, адвокати і працівники системи БВПД спільно проводять періодичні зустрічі (1 або 2 рази в рік) з персоналом та консультантами ЮК, під час яких обговорюють актуальні правові питання, запрошують клініцистів на свої заходи. Подібна співпраця відбувається з місцевим відділом юстиції.

Стала співпраця з іншими стейкхолдерами наразі ще не налагоджена.

Рекомендація:

з метою посилення ефективної співпраці з партнерськими організаціями доцільно проводити спільні заходи та залучати партнерів на заходи юридичної клініки. Така співпраця може відбуватися як в межах підписаних меморандумів, так і без них. Головне, щоб не відбувалося навпаки - тобто, лише підписаний документ без активної подальшої взаємодії. Також, з метою моніторингу інтенсивності перенаправлень клієнтів від центрів

БВПД та інших партнерів, рекомендується доповнити реєстраційну анкету для клієнтів графою "Як ви дізналися про юридичну клініку?".

Загальна кількість балів за напрямком: 17

ІІ. ВКЛЮЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІЧНОЇ ОСВІТИ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

1. Навчальний курс юридичної клінічної освіти

1.1. Навчальний курс

У навчально-науковому інституті економіки і права Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького (кафедра інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін) викладається курс «Основи юридичної клінічної практики». Не зважаючи на те, що у програмі є два модулі з трьох, їх змістовне наповнення містить головні практичні теми, які в сукупності з теоретичними темами відповідають Стандартам. Кількість кредитів курсу – 3. Це дає підстави зарахувати наявний курс.

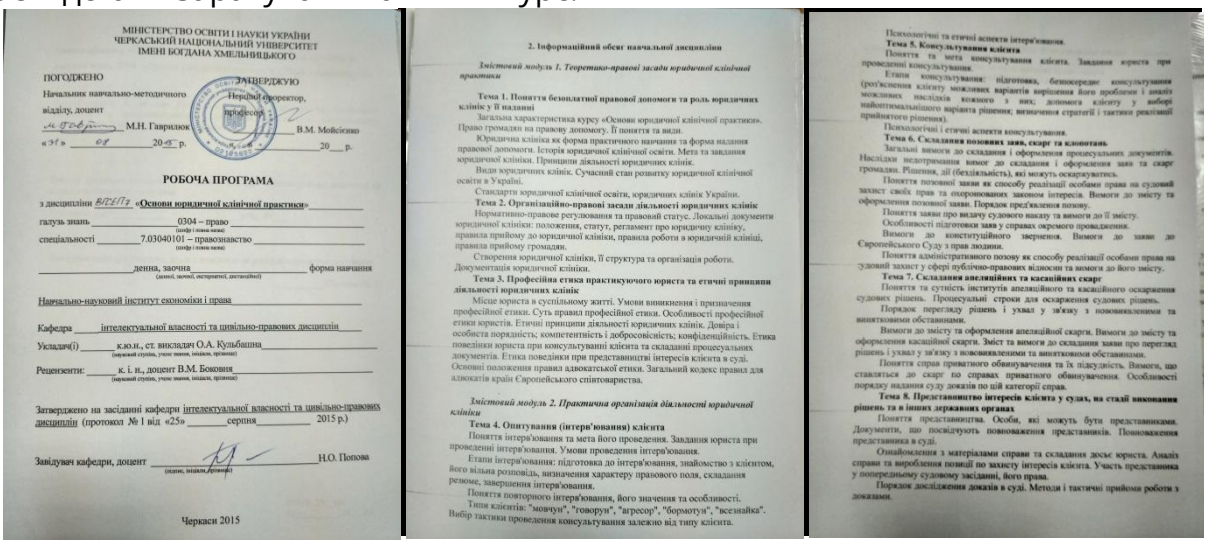

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПОГОДЖЕНО
Начальник навчально-методичного відділу, доцент
М.Н. Гавридюк
«31» 08 2015 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор, професор
В.М. Мойсієнко
«31» 08 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни ВПЕПП7 **«Основи юридичної клінічної практики»**
галузь знань 0304 – право
спеціальності 7.03040101 – правознавство
денна, заочна форма навчання

Навчально-науковий інститут економіки і права

Кафедра інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін

Укладач(і) к.ю.н., ст. викладач О.А. Кульбашна

Рецензенти: к. і. н., доцент В.М. Боковня

Затверджено на засіданні кафедри інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін (протокол № 1 від «25» серпня 2015 р.)

Завідувач кафедри, доцент Н.О. Попова

Черкаси 2015

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-правові засади юридичної клінічної практики

Тема 1. Поняття безоплатної правової допомоги та роль юридичних клінік у її наданні

Загальна характеристика курсу «Основи юридичної клінічної практики». Право громадян на правову допомогу. Її поняття та види.

Юридична клініка як форма практичного навчання та форма надання правової допомоги. Історія юридичної клінічної освіти. Мета та завдання юридичної клініки. Принципи діяльності юридичних клінік.

Види юридичних клінік. Сучасний стан розвитку юридичної клінічної освіти в Україні.

Стандарти юридичної клінічної освіти, юридичних клінік України.

Тема 2. Організаційно-правові засади діяльності юридичних клінік

Нормативно-правове регулювання та правовий статус. Локальні документи юридичної клініки: положення, статут, регламент про юридичну клініку, правила прийому до юридичної клініки, правила роботи в юридичній клініці, правила прийому громадян.

Створення юридичної клініки, її структура та організація роботи.

Документація юридичної клініки.

Тема 3. Професійна етика практикуючого юриста та етичні принципи діяльності юридичних клінік

Місце юриста в суспільному житті. Умови виникнення і призначення професійної етики. Суть правил професійної етики. Особливості професійної етики юристів. Етичні принципи діяльності юридичних клінік. Довіра і особиста порядність; компетентність і добросовісність; конфіденційність. Етика поведінки юриста при консультуванні клієнта та складанні процесуальних документів. Етика поведінки при представництві інтересів клієнта в суді. Основні положення правил адвокатської етики. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства.

Змістовий модуль 2. Практична організація діяльності юридичної клініки

Тема 4. Опитування (інтерв'ювання) клієнта

Поняття інтерв'ювання та мета його проведення. Завдання юриста при проведенні інтерв'ювання. Умови проведення інтерв'ювання.

Етапи інтерв'ювання: підготовка до інтерв'ювання, знайомство з клієнтом, його вільна розповідь, визначення характеру правового поля, складання резюме, завершення інтерв'ювання.

Поняття повторного інтерв'ювання, його значення та особливості.

Типи клієнтів: "мовчун", "говорун", "агресор", "бормотун", "всезнайка". Вибір тактики проведення консультування залежно від типу клієнта.

Психологічні та етичні аспекти інтерв'ювання.

Тема 5. Консультування клієнта

Поняття та мета консультування клієнта. Завдання юриста при проведенні консультування.

Етапи консультування: підготовка, безпосереднє консультування (роз'яснення клієнту можливих варіантів вирішення його проблеми і аналіз можливих наслідків кожного з них; допомога клієнту у виборі найоптимальнішого варіанта рішення; визначення стратегії і тактики реалізації прийнятого рішення).

Психологічні і етичні аспекти консультування.

Тема 6. Складання позовних заяв, скарг та клопотань

Загальні вимоги до складання і оформлення процесуальних документів. Наслідки недотримання вимог до складання і оформлення заяв та скарг громадян. Рішення, дії (бездіяльність), які можуть оскаржуватись.

Поняття позовної заяви як способу реалізації особами права на судовий захист своїх прав та охоронюваних законом інтересів. Вимоги до змісту та оформлення позовної заяви. Порядок пред'явлення позову.

Поняття заяви про видачу судового наказу та вимоги до її змісту.

Особливості підготовки заяв у справах окремого провадження.

Вимоги до конституційного звернення. Вимоги до заяви до Європейського Суду з прав людини.

Поняття адміністративного позову як способу реалізації особами права на судовий захист у сфері публічно-правових відносин та вимоги до його змісту.

Тема 7. Складання апеляційних та касаційних скарг

Поняття та сутність інститутів апеляційного та касаційного оскарження судових рішень. Процесуальні строки для оскарження судових рішень.

Порядок перегляду рішень і ухвал у зв'язку з новоявленими та винятковими обставинами.

Вимоги до змісту та оформлення апеляційної скарги. Вимоги до змісту та оформлення касаційної скарги. Зміст та вимоги до складання заяви про перегляд рішень і ухвал у зв'язку з новоявленими та винятковими обставинами.

Поняття справ приватного обвинувачення та їх підсудність. Вимоги, що ставляться до скарг по справах приватного обвинувачення. Особливості порядку надання суду доказів по цій категорії справ.

Тема 8. Представництво інтересів клієнта у судах, на стадії виконання рішень та в інших державних органах

Поняття представництва. Особи, які можуть бути представниками. Документи, що посвідчують повноваження представників. Повноваження представника в суді.

Ознайомлення з матеріалами справи та складання досьє юриста. Аналіз справи та вироблення позиції по захисту інтересів клієнта. Участь представника у попередньому судовому засіданні, його права.

Порядок дослідження доказів в суді. Методи і тактичні прийоми роботи з доказами.

Робоча програма курсу "Основи юридичної клінічної практики"

Рекомендація:

доопрацювати зміст навчального курсу у відповідності зі Стандартами, зокрема – доповнити програму третім модулем «Правопросвітня робота та інші напрями діяльності юридичних клінік» за такими темами: «Зміст і форми правопросвітньої роботи юридичних клінік», «Підготовка та проведення юридичною клінікою інтерактивних правопросвітніх занять за програмою «Практичне право», «Розгляд в юридичній клініці справ, що мають суспільний інтерес», «Підготовка юридичною клінікою звернень до Європейського суду з прав людини», «Інші теми роботи спеціалізованої юридичної клініки (з біженцями, з пацієнтами, із засудженими тощо).

Зараховано 3 бали з 3 можливих

2. Викладання курсу юридичної клінічної освіти

2.1. Факт викладання курсу юридичної клінічної освіти

Згідно з навчальним планом та розкладом занять, курс віднесено до **обов'язкових** навчальних дисциплін та викладається на третьому курсі в першому семестрі.

Розклад для бакалаврів права

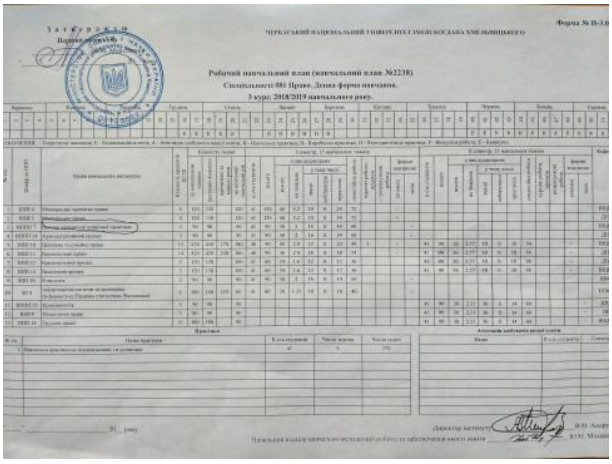

Навчальний план для бакалаврів права

Зараховано 1 бал

2.2. Залученість до викладання курсу юридичної клінічної освіти

Основний викладач курсу залучений до діяльності юридичної клініки, що підтверджується відмітками про одноосібне керівництво наданими консультаціями. Також основний викладач проводить підсумковий контроль та оцінювання з курсу “Основи юридичної клінічної практики”.

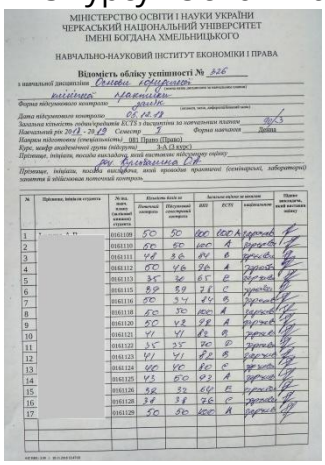

Відомість обліку успішності

Журнал занять групи,де викладається курс

Зараховано 1 бал

2.3. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Інтерактивність викладання курсу юридичної клінічної освіти.

Під час моніторингу експерти були присутні на одному із практичних занять в рамках курсу «Основи юридичної клінічної практики», яке проводила керівниця юридичної клініки. Тема заняття стосувалася аналізу справи та вироблення позиції у справі. Позитивним є те, що студенти мали змогу активно обговорити не тільки теоретичні питання, але вирішити практичні завдання.

Рекомендація:

звернути увагу на використання інтерактивних методів проведення заняття. Зокрема, доцільно підготувати презентацію заняття, розробити конкретні практичні завдання для роботи в малих групах, що сприятиме залученню всієї аудиторії тощо.

2.4. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Додаткові заняття із студентами юридичної клініки.

Юридична клініка практикує зустрічі зі своїми студентами, де обговорюються конкретні справи, надаються поради щодо їх вирішення студентами. Проте ці зустрічі не плануються і не обліковуються. Водночас, інших спеціальних тренінгів чи занять, які б проводила саме юридична клініка для своїх клініцистів поза межами навчального курсу - не відбувається.

Рекомендація:

включити в план роботи юридичної клініки проведення додаткових занять для студентів, які працюють в ній: в першу чергу, практичних тренінгів, які стосуються основних напрямків роботи ЮК - інтерв'ювання та консультування клієнтів, інтерактивні методи викладання, психологічні аспекти роботи з різними аудиторіями. Також доцільно розвивати у студентів різні "м'які навички": ефективна самопрезентація, управління часом, техніка юридичного письма тощо. Важливо вести чіткий облік таких занять.

3. Практика на базі юридичної клініки

3.1. Практика в юридичній клініці Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького відбувається згідно наказів ректора ВНЗ про проходження практики на базі юридичної клініки. На базі юридичної клініки відбуваються усі види практик (студенти денної та заочної форми навчання).

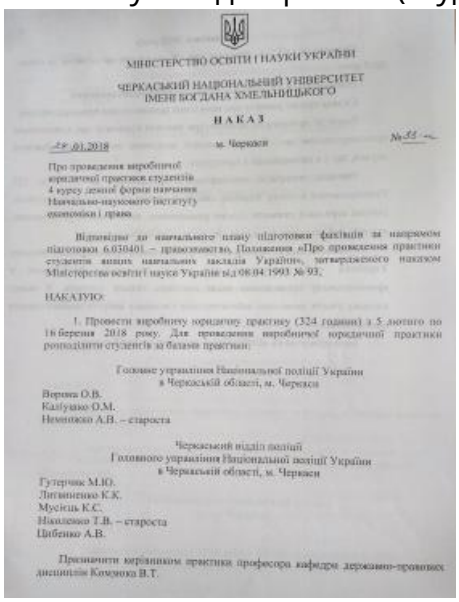

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

НАКАЗ

28.01.2018 м. Черкаси №55

Про проведення виробничої юридичної практики студентів 4 курсу денної форми навчання Навчально-наукового інституту економіки і права

Відповідно до навчального плану підготовки фахівців за напрямом підготовки 6.030401 – правознавство, Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.1993 № 93,

НАКАЗУЮ:

1. Провести виробничу юридичну практику (324 години) з 5 лютого по 16 березня 2018 року. Для проведення виробничої юридичної практики розподілити студентів за базами практики:

Головне управління Національної поліції України в Черкаській області, м. Черкаси

Вірник О.В.
Калічуко О.М.
Немнюко А.В. – староста

Черкаський відділ поліції Головного управління Національної поліції України в Черкаській області, м. Черкаси

Гутерчик М.Ю.
Литвиненко К.К.
Мусієць К.С.
Нікоденко Т.В. – староста
Цибенко А.В.

Призначити керівником практики професора кафедри державно-правових дисциплін Коменко В.Т.

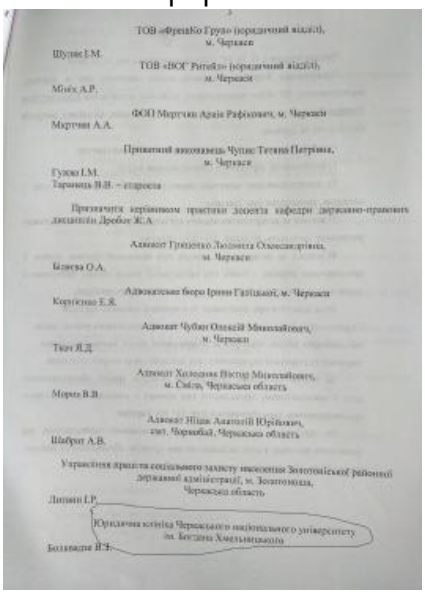

ТОВ «ФренкКо Груп» (юридичний відділ), м. Черкаси

Шулис І.М.

ТОВ «ВОГ Рітейл» (юридичний відділ), м. Черкаси

Мніх А.Р.

ФОП Мартчан Арам Рафікович, м. Черкаси

Мартчан А.А.

Приватний виконавець Чупко Тетяна Петрівна, м. Черкаси

Гуцко І.М.
Таранець В.В. – староста

Призначити керівником практики доцента кафедри державно-правових дисциплін Дробот Ж.А.

Адвокат Гриценко Людмила Олександрівна, м. Черкаси

Бізюра О.А.

Адвокатське бюро Ірини Газіцької, м. Черкаси

Корнієнко Е.Я.

Адвокат Чубан Олексій Миколайович, м. Черкаси

Ткач Я.Д.

Адвокат Хоменко Віктор Миколайович, м. Сміла, Черкаська область

Морозо В.В.

Адвокат Ніщик Анатолій Юрійович, смт. Чорнобай, Черкаська область

Шабрат А.В.

Управління праці та соціального захисту населення Золотоніської районної державної адміністрації, м. Золотоноша, Черкаська область

Липкін І.Р.

Юридична клініка Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького

Болквадзе Я.Е.

Наказ про проходження виробничої юридичної практики

Зараховано 1 бал

3.2. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Юридична клінічна практика

Локальними актами університету не передбачена можливість зарахування клінічної практики як навчальної. Тобто у студентів немає можливості підтвердження виконання завдань практики документами, виконаними у юридичній клініці та бути звільненими від звичайної практики ВНЗ.

Рекомендація:

працюючи в юридичній клініці студенти фактично здобувають практичні знання і вміння. Часто тривалість такої роботи дорівнює або перевищує час, відведений для академічної практики. Отже, роботу в юридичній клініці можна розцінювати як форму практики та – відповідно - розглянути можливість зарахування постійної роботи студентів-консультантів в юридичній клініці як форми академічної практики. Для цього доцільно внести зміни до відповідних локальних актів (н-ад, положення про проходження практики / в наказі про направлення на практику студентів відразу долучати список студентів-консультантів, яким зараховується практика); розробити спеціальну програму для такого виду практики на базі юридичної клініки. У випадку такого зарахування важливо розробити систему детального обліку роботи консультантів в юридичній клініці, а її кураторів визначати керівниками практики.

4. Зарахування навчального навантаження за роботу в юридичній клініці та його облік

Робота в юридичній клініці (участь у наданні юридичних консультацій, у проведенні правопросвітніх занять, проведення додаткових (факультативних) занять в юридичній клініці) не зараховується у навчальне навантаження.

Бали не зараховано

Рекомендації:

1) визначити форми обліку та зарахування роботи у юридичній клініці як навчального навантаження для викладачів. Такий крок зробить юридичну клініку більш ефективною, вагомою на кафедрах факультету, а навчальний процес на кафедрах практично орієнтованим;

2) для таких дій доцільно використовувати можливості самоврядування вишів. Можливо встановлювати ці форми навантаження як в повній формі, так і з встановленням лімітів зарахування навантаження. Наголосимо, таке зарахування навантаження не становитиме неможливих завдань для факультету, проте забезпечить вмотивованість викладачів кафедр співпраці з юридичною клінікою і якість їх роботи;

3) стандарти діяльності юридичних клінік України містять такі рекомендації щодо норм навчального навантаження науково-педагогічних та інших фахівців у галузі права:

- ***за кожну виконану з їх допомогою юридичну консультацію — дві години консультацій (позааудиторні заняття);***
- ***за кожне проведене з їх методичною допомогою та участю в правопросвітньому занятті — одну годину консультацій (позааудиторні заняття),***
- ***за кожне додаткове навчальне заняття із студентами юридичної клініки — одну годину практичного заняття (аудиторні заняття);***

4) за керування практикою — десять годин навчального навантаження за кожний тиждень практики (позааудиторні заняття);

5) при цьому важливо одночасно встановлювати форми обліку такої діяльності. Рекомендується це завдання покладати на керівника юридичної клініки, який перед навчальним роком може подати план залучення викладачів-кураторів з кафедр університету (факультету), а після завершення частин навчального року – персоналізований звіт, заснований на документації юридичної клініки;

6) відмітимо, що навантаження за керування практикою в юридичній клініці зараховується не працівникам юридичної клініки, а іншим викладачам факультету. Рекомендуємо при плануванні та обліку навчального навантаження за керування практикою в юридичній клініці розглядати представників юридичної клініки як одночасно представників навчального закладу та бази практики.

Загальна кількість балів за напрямом: 6

III. ЮРИДИЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ В ЮРИДИЧНІЙ КЛІНІЦІ

1. Систематичність юридичного консультування в юридичній клініці

Юридична клініка Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького практикує регулярне консультування, проміжки у консультуванні допускаються лише на час канікул. З аналізу анкети вбачається що середній розподіл справ на одного студента-консультанта становить менше 3-ьох справ на рік (при кількості студентів 39 – загальна кількість наданої допомоги (консультацій та підготовка документів = 23), відповідно, середня кількість консультацій на одного студента складає 0,6).

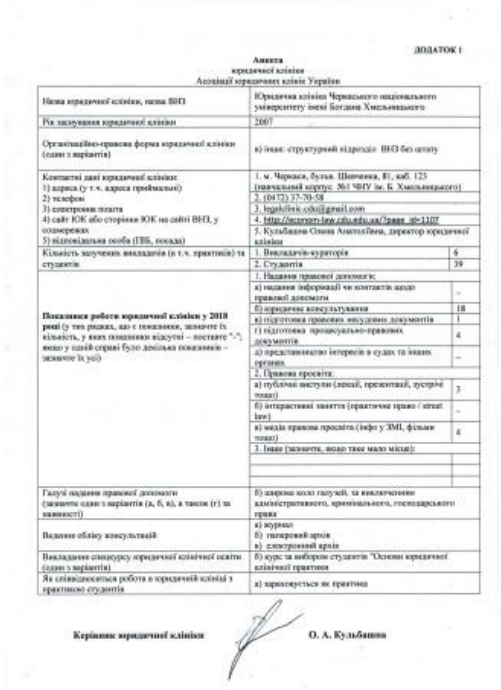

ДОДАТОК 1

Анкета
юридичної клініки
Асоціації юридичних клінік України

Назва юридичної клініки, назва ВНЗ	Юридична клініка Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького	
Рік заснування юридичної клініки	2007	
Організаційно-правова форма юридичної клініки (один з варіантів)	в) інше: структурний підрозділ ВНЗ без штату	
Контактні дані юридичної клініки: 1) адреса (у т.ч. адреса приймальні) 2) телефон 3) електронна пошта 4) сайт ЮК або сторінка ЮК на сайті ВНЗ, у соцмережах 5) відповідальна особа (ПІБ, посада)	1. м. Черкаси, бульв. Шевченка, 81, каб. 123 (навчальний корпус №1 ЧНУ ім. Б. Хмельницького)	
	2. (0472) 37-70-58	
	3. legalclinic.cdu@gmail.com	
	4. http://law.cnu.edu.ua/?page_id=1107	
	5. Кульбашна Олена Анатоліївна, директор юридичної клініки	
Кількість залучених викладачів (в т.ч. практиків) та студентів	1. Викладачів-кураторів	6
	2. Студентів	39
Показники роботи юридичної клініки у 2018 році (у тих рядках, що є показники, зазначте їх кількість, у яких показники відсутні – поставте "-"; якщо у одній справі було декілька показників – зазначте їх усі)	1. Надання правової допомоги:	
	а) надання інформації чи контактів щодо правової допомоги	–
	б) юридичне консультування	18
	в) підготовка правових висновків, документів	1
	г) підготовка процесуально-правових документів	4
	д) представництво інтересів в судах та інших органах	–
	2. Правова просвіта:	
	а) публічні виступи (лекції, презентації, пустрічі тощо)	3
	б) інтерактивні заняття (практичне право / street law)	–
	в) медіа правова просвіта (інфо у ЗМІ, фільми тощо)	4
	3. Інше (зазначте, якщо таке мало місце):	
Галузі надання правової допомоги (зазначте один з варіантів (а, б, в), а також (г) за наявності)	б) широке коло галузей, за виключенням адміністративного, кримінального, господарського права	
Видання обліку консультацій	а) журнал б) паперовий архів в) електронний архів	
Викладання спецкурсу юридичної клінічної освіти (один з варіантів)	б) курс за вибором студентів "Основи юридичної клінічної практики"	
Як співвідноситься робота в юридичній клініці з практикою студентів	а) зараховується як практика	

Керівник юридичної клініки **О. А. Кульбашна**

Анкета юридичної клініки Черкаського національного університету імені Б.Хмельницького

Рекомендації:

1) вимога Стандартів діяльності юридичних клінік щодо мінімальної кількості консультацій для одного студента пов'язана, в першу чергу – із забезпеченням певного мінімального рівня системного практичного компоненту в юридичній клінічній освіті. Сприяти збільшенню кількості клієнтів може активніше інформування юридичною клінікою про свою діяльність (у соц.мережах, під час правопросвітніх заходів, через партнерів тощо);

2) якщо бажаної кількості клієнтів не вдається залучити – можна практикувати надання студентами консультацій у змодельованих справах на основі реальних ситуацій. Проте, в такому випадку, звісно ж втрачатиметься ефект від живого спілкування з клієнтом.

Зараховано 2 бали з 3 можливих

2. Документальне забезпечення діяльності юридичної клініки з юридичного консультування

2.1. Журнал обліку звернень клієнтів ведеться системно (регулярно, з запобіганням приписок).

Журнал обліку звернень клієнтів

Зараховано 1 бал

2.2. Ведення архіву завершених справ.

Архів ведеться у вигляді прошитих файлів-справ. Вибіркова перевірка вирішених справ у журналі показує їх відповідність у архіві.

Архів справ

Зараховано 1 бал

2.3. Юридична клініка Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького системно практикує друковані юридичні консультації. Вибіркова перевірка трьох справ за журналом обліку звернень клієнтів чи архівом наданих консультацій за період останніх трьох місяців дозволила знайти всі три з них у друкованій формі.

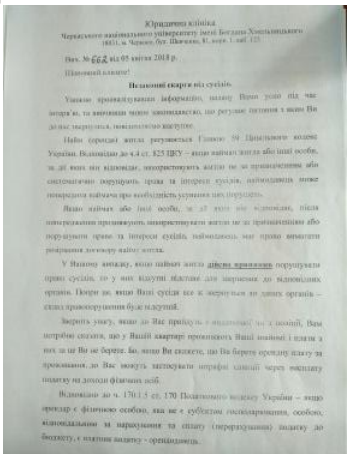
Юридична клініка
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
(ЮК), м. Черкаси, бул. Шевченка, 81, корп. 1, каб. 123

Вих. № 662 від 05 квітня 2018 р.

Шановний клієнте!

Відповідь скарги від суддів.

Уважно проаналізувавши інформацію, надану Вами усно під час зустрічі, та вивчивши чинне законодавство, що регулює питання з яким Ви до нас звернулися, повідомляємо наступне:

Найм (оренда) житла регулюється Главою 59 Цивільного кодексу України. Відповідно до ч.4 ст. 825 ЦКУ – якщо найнятий житло або інші особи, за дії яких він відповідає, використовують житло не за призначенням або систематично порушують права та інтереси сусідів, наймодавець може попередити наймача про необхідність усунення цих порушень.

Якщо наймач або інші особи, за дії яких він відповідає, після попередження продовжують використовувати житло не за призначенням або порушують права та інтереси сусідів, наймодавець має право вимагати розірвання договору найму житла.

У Вашому випадку, коли наймач житла **дійсно правильно** порушували права сусідів, то у них відсутні підстави для звернення до відповідних органів. Попри це, якщо Ваші сусіди все ж звернуться до цих органів – склад правопорушення буде відсутній.

Звертаю увагу, якщо до Вас прийшли з [illegible] то з метою, Вам потрібно сказати, що у Вашій квартирі проживають Ваші наймані і плати з них за це Ви не беріте. Бо, якщо Ви скажете, що Ви беріть орендну плату за проживання, до Вас можуть застосувати штрафні санкції через виплату податку на доходи фізичних осіб.

Відповідно до ч. 170.1.5 ст. 170 Податкового кодексу України – якщо орендар є фізичною особою, яка не є суб'єктом господарювання, особою, нараховувати та сплату (перерахування) податку до бюджету, є платник податку - орендодавець.

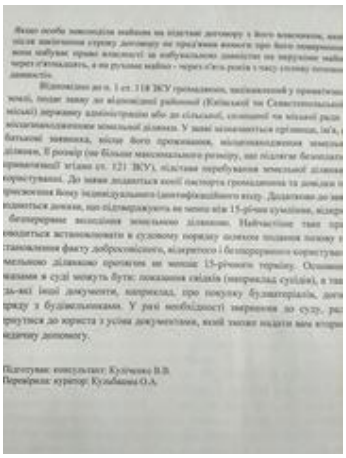
Якщо особа наполягає найняти на підставі договору з його власником, яка
[illegible]
вони набувають прямої власності за набувальною давністю на нерухоме майно
через п'ятнадцять, а на рухоме майно – через сім років з часу втрати останнім
давності.

Відповідно до ч. 1 ст. 116 ЗКУ громадянин, наділений у приватну
[illegible]
міській) державну адміністрацію або до сільської, селищної чи міської рад
[illegible]
батьківської, якщо його проживання, [illegible]
ділянки. В розмір (не більше максимального розміру, що підлягає безоплатн
[illegible]
користування. До заяви додається копії паспорта громадянина та довідки
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Рекомендації:

1) запровадити практику надання клієнтам оригіналу консультації, а в клініці залишати її копію. Надання консультацій у такий спосіб забезпечить не тільки відповідність Стандартам, але й більш якісне досягнення навчальної функції, яку повинна виконувати юридична клініка. Складання письмової консультації також допоможе убезпечити юрклініку від безпідставних можливих претензій щодо якості наданої правової допомоги, оскільки ЮК матиме підтвердження того, яка саме правова інформація або консультація була надана.

2) кожна письмова консультація повинна містити підпис особи, під чиїм кураторством вона була підготовлена, а також дані про консультанта(ів), які її готували. Також рекомендується на початку консультації наводити коротку фабулу звернення.

Зараховано 1 бал

2.4. Документація юридичної клініки не дозволяє побачити факт погодження консультацій з викладачем-куратором, оскільки жодна документація не містить відміток про такі перевірки. В усіх консультаціях, з текстами яких ознайомилися монітори, зазначена лише керівниця юридичної клініки, як одноособова кураторка перевірки цих консультацій. Дане підтвердилося також під час спілкування з керівницею ЮК, студентами, які пояснили, що куратори можуть допомагати їм при формуванні позиції у справі, підборі коректного законодавства – однак, не перевіряють та не підтверджують фінальний варіант консультації.

Бал не зараховано

Рекомендація:

при підготовці студентами письмових консультацій обов'язково їх погоджувати з викладачем. Факт погодження підтверджується підписом викладача-куратора. Також, консультація може бути підписана студентами-консультантами, які її готували.

2.5. Відповідність кількості справ анкетним даним.

Кількість консультацій у анкеті юридичної клініки відповідає кількості у журналі обліку звернень клієнтів. Зокрема, були співставленні показники наданих консультацій за 2018 рік. Як у реєстрі юридичних клінік, так і у журналі обліку звернень клієнтів відмічено про надання 18 консультацій.

Зараховано 1 бал

2.6. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Розрізнення у облікових документах різних форм правової допомоги.

У документах обліку Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького не розрізняються правова інформація (надання правової інформації в контексті звернення клієнта без проведення юридичного аналізу, лише цитування правових норм, опис повноважень чи контактів відповідальних організацій) та юридична консультація (форма правової допомоги, що передбачає правовий аналіз, висновок, способи захисту права тощо в котектсі конкретної життєвої ситуації).

Рекомендація:

1) доповнити пункт щодо розрізнення наданої правової інформації та консультації у бланках реєстрації справ та журналі обліку наданих консультацій;

2) провести відповідний інструктаж для консультантів задля коректності ведення обліку форм правової допомоги.

2.7. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Безпосередній захист прав клієнтів.

Юридична клініка не практикує форми безпосереднього захисту інтересів клієнтів, а ні в адміністративному, а ні в судовому порядку.

Рекомендація:

де це можливо, запроваджувати й такі форми правової допомоги, як безпосередній захист прав клієнта, адже це ще більше посилить ефект практичної підготовки майбутніх правників в ЮК та ефективність правової допомоги. Така діяльність в юридичній клініці може може, принаймні частково, вирішити проблему із недостатньою кількістю клієнтів та компенсувати брак практичного компоненту в ЮК.

3. Якість юридичного консультування у юридичній клініці

3.1. Вибіркова перевірка трьох консультацій за період останніх трьох місяців показала, що структура та зміст консультацій – в цілому, відповідають вимогам Стандартів. Зокрема, з тексту консультації зрозуміло, з яким запитанням звертався клієнт, наведено правовий аналіз ситуації, нормативне регулювання та варіанти вирішення й алгоритм дій у відповідній ситуації. Разом з тим, монітори відмітили, що консультації – переважно – не містять опис альтернативних варіантів вирішення ситуації.

Рекомендації:

1) як вже зазначалось вище, рекомендуємо надавати консультації у письмовій формі громадянам та залишати копію таких консультацій у клініці.

2) консультація має містити всі можливі варіанти вирішення справи, із зазначенням плюсів і мінусів кожного.

3) пропоновані варіанти вирішення справи повинні базуватись на способах захисту порушеного права та бути передбачені чинним законодавством.

3.2. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Дотримання рекомендованих процедур інтерв'ювання та консультування.

Аналіз прийому громадян, який монітори спостерігали під час візиту, дає підстави зробити висновок про те, що в цілому процедури інтерв’ювання та консультування клієнтів відповідають Стандартам. Зокрема, студенти представилися, пояснили клієнтці умови роботи юридичної клініки, вислухали розповідь і після того навели стислий правовий аналіз, повідомивши, що консультацію з її питання вони зможуть підготувати за кілька днів – після того, як її перевірить керівник.

Рекомендація:

окрім загальних правил роботи із клієнтом, котрих консультанти – в цілому дотримувалися, доцільно під час навчання в юридичній клініці звертати увагу на психологічні аспекти – з’ясовувати мотиви звернення клієнта, його дійсні очікування, дослухатися та враховувати його психологічний стан. Під час опису можливих варіантів вирішення справи – де це доцільно – пропонувати і описувати різні варіанти вирішення спору, в т.ч. й альтернативні (медіація, переговори).

Загальна кількість балів за напрямком: 6

IV. ПРАВОПРОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ В ЮРИДИЧНІЙ КЛІНІЦІ

1. Систематичність правопросвітньої роботи юридичної клініки

Аналіз внутрішньої документації юридичної клініки показав, що дані про здійснення системної правопросвітньої роботи відсутні. Також на сайті університету та сторінці юридичної клініки в мережі Інстаграм, сторінках стейкхолдерів (Головного управління юстиції у Черкаській області та Черкаського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, загальноосвітніх шкіл міста) відсутня інформація про організацію та проведення правопросвітніх заходів юридичною клінікою.

Під час фіналізації цього звіту юридична клініка надала перелік посилань на заходи, в яких були задіяні її представники. Разом з тим, більшість цих заходів є прикладами наукової чи навчальної діяльності для самих студентів (наукові конференції або участь у наукових гуртках, презентація-лекція від представників органів юстиції або презентації діяльності різних організацій). І лише інформація про один захід – 18.12.2018 р. відображає проведення правопросвітнього заняття самою юридичною клінікою, що – однак – не доводить системність такої роботи.

Бали не зараховано

Рекомендації:

1) приділити більшу увагу роботі право просвітницького характеру. Доцільно розробити графік проведення правопросвітніх занять щомісяця та посилити співпрацю зі школами або іншими інституціями (закладами виховного характеру, органами місцевого самоврядування чи локальними органами виконавчої влади, місцевими громадськими організаціями тощо);

2) також пропонуємо розглянути можливість укладення договорів із місцевими відділами освіти з метою запобігання непорозумінь під час проведення занять в загальноосвітніх закладах;

3) під час розробки та підбору теми заняття (або їх серії) обов'язково враховувати специфіку цільової аудиторії;

4) враховувати, що правопросвітня діяльність може здійснюватися у різноманітних формах: інтерактивних заняттях, квестах, навчальних іграх, відео та аудіо продуктах, публікацією консультацій чи правових роз'яснень на інформаційних ресурсах – університету та юридичної клініки, Асоціації юридичних клінік України, локальних ЗМІ, в т.ч. й електронних тощо.

2. Документальне забезпечення правопросвітньої роботи юридичної клініки.

2.1. Документація юридичної клініки про заходи безпосередньої роботи з аудиторією.

В юридичній клініці є затверджений керівником план правопросвітніх заходів на 2019-2020 н.р.

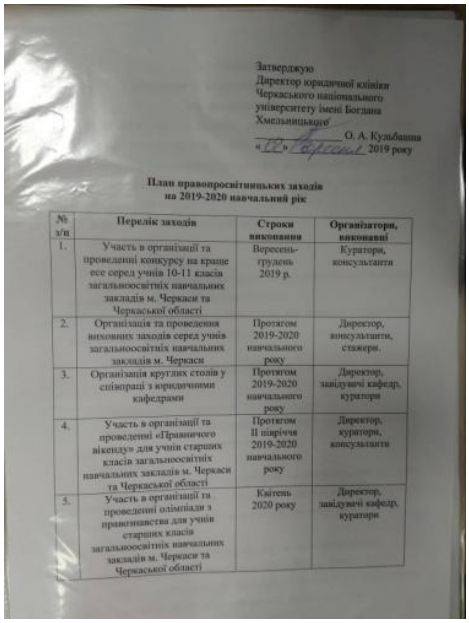

Затверджую
Директор юридичної клініки
Черкаського національного
університету імені Богдана
Хмельницького
_____ О. А. Кулябаина
«10» вересня 2019 року

План правопросвітницьких заходів
на 2019-2020 навчальний рік

№ з/п	Перелік заходів	Строки виконання	Організатори, виконавці
1.	Участь в організації та проведенні конкурсу на краще есе серед учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Черкаси та Черкаської області	Вересень-грудень 2019 р.	Куратори, консультанти
2.	Організація та проведення виховних заходів серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів м. Черкаси	Протягом 2019-2020 навчального року	Директор, консультанти, стажери.
3.	Організація круглих столів у співпраці з юридичними кафедрами	Протягом 2019-2020 навчального року	Директор, завідувачі кафедр, куратори
4.	Участь в організації та проведенні «Правничого вікенду» для учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Черкаси та Черкаської області	Протягом II півріччя 2019-2020 навчального року	Директор, куратори, консультанти
5.	Участь в організації та проведенні олімпіади з правознавства для учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Черкаси та Черкаської області	Квітень 2020 року	Директор, завідувачі кафедр, куратори

План правопросвітніх заходів на 2019-2020 н.р.

Разом з тим, юридична клініка не веде документації щодо фактичної розробки матеріалів та проведення таких заходів, що не дозволяє оцінити системне / несистемне зберігання інформації про заходи безпосередньої та дистанційної роботи з аудиторією:

- Юридична клініка не складає детального графіку проведення правопросвітніх заходів та не веде журналів їх обліку;
- Матеріали фіксації проведених правопросвітніх заходів відсутні на інформаційних ресурсах юрклініки.

Бали не зараховано

Рекомендація:

з метою документального забезпечення правопросвітньої роботи, необхідно запровадити ведення спеціального (лише для правопросвітніх заходів) обліку здійснених заходів правової просвіти (зокрема, розробити графіки таких заходів та журнал рецензування занять, забезпечити висвітлення на сторінках ЮК в соціальних мережах, та сайті університету виступів перед різними аудиторіями, занять практичного права у школах тощо).

3. Якість організації заходів правової просвіти юридичної клініки

3.1. Підтвердження контролю та допомоги викладачем студентам у підготовці методичних матеріалів та проведенні заходу

Зі слів керівника юридичної клініки, розробка методичних матеріалів правопросвітницького характеру здійснюється кураторами та керівником клініки разом зі студентами. Консультанти, з якими спілкувалися монітори, також підтвердили, що перед заняттями вони мають зустріч з куратором юрклініки, на якій обговорюють зміст та хід майбутнього заняття.

Монітори мали можливість відвідати правопросвітній урок для учнів 11 класу, на якому були присутні четверо консультантів юридичної клініки та її керівник.

Отже, попри відсутність документів (журналів рецензування чи даних) щодо участі кураторів та керівника клініки в підготовці матеріалів, факт присутності керівника юридичної клініки на заході, його участь у проведеному заході надає підставу для зарахування балу.

Зараховано 1 бал

Рекомендації:

1) розробити систему контролю за організацією та якістю правопросвітніх занять, допомоги викладачем студентам у розробці методичних матеріалів. При цьому – надавати можливість розробляти заняття самим студентам, оскільки цей процес також охоплюється освітнім компонентом юридичної клініки. Куратор, в такому випадку, виконує менторську функцію та допомагає сформувати змістовний та логічно структурований матеріал;

2) після проведених занять, особливо тих, де присутній керівник – доцільно проводити спільні зустрічі, де обговорювати позитивні сторони заходу та те, що слід скоригувати. Спільні обговорення сприятимуть вдосконаленню аналітичних навиків у студентів, вміння працювати з групою та самопрезентації;

3) передбачити фіксацію заходів із апробації та навчання студентів правопросвітній роботі.

3.2. Підтвердження механізму забезпечення компетентності членів юридичної клініки, які проводять заняття

Підтвердження того, що юридична клініка проводить системне навчання студентів розробці та проведенню правопросвітніх занять, на жаль, знайти не вдалося.

Бали не зараховано

Рекомендації:

1) доцільно впровадити рекомендовані форми забезпечення якості їх проведення студентами: перевірка і затвердження матеріалів викладачем або працівником юридичної клініки, навчання основам правової просвіти (у клінічному навчальному курсі та на додаткових заняттях), апробація навчальних занять перед їх проведенням;

2) розробити або використовувати вже наявні (н-ад, на сайті АЮКУ) методичні матеріали щодо проведення правопросвітніх занять, проводити для студентів відповідні навчання та тренінги.

4. БОНУСНИЙ ПОКАЗНИК. Якість занять правової просвіти юридичної клініки

Під час моніторингу представники юридичної клініки продемонстрували проведення правопросвітнього заходу з правової тематики для учнів 11 класу на тему “Права людини”.

Заняття включало представлення юридичної клініки та тренерів, теми, коротке опитування учасників, яке, однак – не включало аналізу відповідей чи їх інтеграції в подальший матеріал, лекційну частину та демонстрацію мультиплікаційних відео на тему вирішення цивільних спорів та співвідношення понять “право”, “правопорядок” та “правила”.

Інших інтерактивних методик чи розкриття змісту теми, заняття не охоплювало.

Рекомендації:

1) планувати правопросвітні заходи із врахуванням принципів побудови інтерактивного заняття (роботи учасників в малих групах, включення основної змістової інтерактивної вправи, яка охоплює орієнтовно 40% заняття);

2) підбирати матеріали та методики відповідні до вікових та інших особливостей аудиторії, а також – теми заняття.

Загальна кількість балів за напрямом: 1

ЗАГАЛЬНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

моніторингу якості діяльності юридичної клініки Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького

Рік моніторингу: 2019

Юридична клініка має такі особливі організаційні риси та здобутки:

1) клініка розпочала свою роботу ще у 2007 році;
2) 7 років поспіль для студентів права викладається обов'язковий курс "Основи діяльності юридичних клінік";
3) консультування в юридичній клініці організоване на достатньому рівні;
4) юридична клініка має хорошу матеріально-технічну базу.

Водночас, моніторинговою групою були відмічені позиції у напрямах організації, навчального процесу, консультування та правопросвітньої діяльності, які можуть бути покращені.